

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad van 6 november 2017 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1056).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Ziengs

De adjunct-griffier van de commissie,
Konings

Inhoudsopgave	blz.	
I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie	5
	Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	5
	Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie	7
	Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	7
	Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie	8
	Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie	9
	Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie	12
II	Antwoord/Reactie van de Minister	13
III	Volledige agenda	13

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Gewasbeschermingsmiddelen

Naar aanleiding van de rapportage over duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen lezen de leden van de VVD-fractie in de geannoteerde agenda dat de Nationale Actieplannen (NAP's) sterk moeten verbeteren door concrete en meetbare doelen op te nemen. Kan de Minister aangeven wat dit in de praktijk betekent?

De leden van de VVD-fractie zijn voorstander van een geharmoniseerde aanpak om geïntegreerde gewasbescherming in lidstaten verder te verbeteren. Deze leden zijn van mening dat aanpassing van de NAP's niet mogen leiden tot een ongelijk speelveld. Deelt de Minister deze mening en op welke manier wordt dit geborgd?

De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat er in verschillende lidstaten nog een grote stap gezet kan worden. Op welke wijze gaat de Minister ervoor zorgen dat de geïntegreerde gewasbescherming in alle lidstaten op een acceptabel niveau wordt gebracht? Is dit meetbaar en handhaafbaar? Zo ja, op welke manier?

De Minister geeft aan dat de beschikbaarheid van niet-chemische gewasbeschermingsmiddelen moet worden vergroot, net als de gewasbeschermingsmiddelen met een lager risico voor mens, dier en milieu. Op welke manier gaat de Minister dit in Nederland stimuleren en op welke manier binnen de Europese Unie?

POP-gelden 2016

Naar aanleiding van het jaarverslag over de uitvoering van het Plattelandsontwikkelprogramma (POP) voor het jaar 2016 willen de leden van de VVD-fractie een aantal vragen stellen. Op bladzijde 6 wordt de waarde van de agrarische sector geschetst. Kan de Minister een overzicht geven van wat onder «de landbouw in Nederland» wordt verstaan? Welke sectoren zijn hier wel of niet in meegenomen? Welke ontwikkelingen zijn er om het gereserveerde bedrag voor de vleesveesector in te zetten? Zo nee, wanneer kan de Minister de Kamer hierover informeren? Geldt voor de reservering van de vleesveesector ook de afspraak over het behalen van tussendoelen en indien dit niet gehaald wordt dat een deel van het

budget geschrapt zal worden? Zo ja, op welke wijze gaat u voorkomen dat dit budget niet voor de vleesveesector beschikbaar is?

Fipronil-affaire

Uit de terugkoppeling blijkt dat de Europese Commissie de Raad geïnformeerd heeft over de conclusies van de ministeriële conferentie van 26 september jl. inzake de fipronil-affaire. Kan de Minister ingaan op de vraag van de leden van de VVD-fractie of de concrete afspraken die gemaakt zijn met alle lidstaten ervoor zorgen dat een verschil in interpretatie en het verschil in communicatie tijdens een toekomstige affaire als de fipronil-affaire voorkomen wordt? Uit de aanvullende brief van 6 oktober 2017 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1054) blijkt dat er een verbetertraject gestart wordt. Kan de Minister aangeven wanneer dit verbetertraject gestart wordt en wanneer dit traject afgerond moet zijn? Wat is de inzet van Nederland bij de uitwerking van deze afspraken die de komende maanden zal plaatsvinden? Op welke manier wordt goede handhaving en eenduidige uitleg en communicatie gehandhaafd bij het hanteren van hoge normen van voedselveiligheid in de Europese Unie en daarmee bij gelijksoortige affaires?

De leden van de VVD-fractie vragen of de Minister op de hoogte is van het reinigingsprotocol zoals in België is vastgesteld. Hanteert de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) dezelfde normen? Zo nee, is de Minister bereid om kennis te nemen van dit reinigingsprotocol en dit in Nederland toe te passen?

Deze leden vragen wanneer de commissie Sorgdrager met haar werkzaamheden is gestart en in hoeverre er een relatie wordt gelegd met de conclusies uit de ministeriële conferentie.

Glyfosaat

Kan de Minister aangeven wat de laatste stand van zaken is met betrekking tot de toelating van glyfosaat? Wanneer wordt er over de toelating gestemd en wat is het voorliggende voorstel?

Modernisering Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

De leden van de VVD-fractie bedanken de Minister voor de uitgebreide brief over de modernisering en vereenvoudiging van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). In deze brief wordt een inzet geschetst die op steun van deze leden kan rekenen, zoals de inzet op innovatie en marktorientatie, het risicobeheer en de gemeenschappelijke aanpak waarbij er aandacht moet zijn voor de verschillen tussen lidstaten. Een aantal aspecten uit deze brief vragen om een nadere duiding. Er wordt in de brief een aantal keren gesproken over maatschappelijke diensten of maatschappelijk gewenste investeringen of innovaties. Niet duidelijk is wat hier precies onder wordt verstaan. Zodra er meer duidelijkheid is over de omvang van het budget en het tijdspad van de herziening zal het debat hierover moeten plaatsvinden. Onderbelicht in deze brief is de vereenvoudiging van het GLB. De Minister concludeert terecht dat het GLB complex en bureaucratisch is geworden en dat er veel lasten en kosten gemoeid zijn voor ondernemers en overheden. Kan de Minister meer inhoudelijk schetsen hoe zij deze vereenvoudiging vorm wil geven zodat er meer ruimte komt voor de boer en tuinder om verantwoorde keuzes te maken, aan welke middelvoorschriften (en richtlijnen) gedacht wordt die omgezet zouden moeten worden naar doelvoorschriften en hoe de kosten voor boeren en tuinders in de uitvoer en op het boeren erf omlaag kan? Deelt de Minister de mening dat een herziening van het GLB moet leiden tot een

vermindering van de regeldruk? Zo ja, op welke wijze gaat zij dit borgen? Zo nee, waarom niet?

Visserij

De leden van de VVD-fractie hebben kunnen lezen dat bilaterale onderhandelingen tussen de EU en Noorwegen betreffende de (ruil van) vangstmogelijkheden in de Noordzee eind november zullen starten en dat de Europese Commissie ernaar streeft de onderhandelingen voor de Raad van december te kunnen afronden. Kan de Minister aangeven wat de gezamenlijke inzet van de EU in deze is, of met andere woorden wat de EU uit de onderhandelingen wil halen en ook wat hier specifiek voor de Nederlandse visserij belangrijk is? Zijn er nog bepaalde pijnpunten die uit de onderhandelingen zouden kunnen komen die de Nederlandse visserijsector zouden kunnen beïnvloeden en waar nu nog onvoldoende weet van is?

In het algemeen overleg Landbouw- en Visserijraad van 4 oktober jl. hebben de leden van de VVD-fractie hun zorgen geuit over de voorgestelde reductie (36%) van de scholvangst terwijl de scholpopulatie ongekend groeit. Het antwoord van de Minister luidde destijds dat er naar een Maximum Sustainable Yield (MSY) toe moet worden gewerkt en dat er het afgelopen jaar sprake was van 40% onderbenutting van het quotum voor schol. Deze leden maken zich echter nog steeds zorgen wat de voorgestelde reductie betekent voor de scholvisserij, ook in relatie tot de aanlandplicht die van 2019 gaat gelden. Kunt u hierop reageren? Dreigt de scholvisserij straks (vanaf 2019) niet ongekend hard te worden geraakt als zowel de reductie als de aanlandplicht wordt ingevoerd? Zo ja, welke acties gaat de Minister nemen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie vragen of de berichtgeving klopt dat ook de Total Allowable Catch (TAC) voor makreel in 2018 inmiddels is vastgesteld en dat deze 20% lager is dan die van vorig jaar en dat de Internationale Raad voor Onderzoek der Zee (ICES) zelfs een halvering voorstelde. Terwijl ook voor deze vissoort geldt dat de populatie groeit en de vissterfte afneemt. Kan de Minister zich de zorgen van de visserijsector voorstellen dat onderzoek en praktijk mijlenver van elkaar af lijken te liggen? Welke concrete acties kunnen door de Minister worden genomen om deze discrepantie te verkleinen en de TAC meer een weerspiegeling te laten zijn van de vispopulatie op zee?

De leden van de VVD-fractie merken op dat voor de Europese Commissie het principe van de MSY voor wat betreft de vissterfte leidend is. Kan de Minister toelichten hoe de bepaling van de TAC op dit moment tot stand komt, welke afspraken leidend zijn en welke doorslaggevend zijn? In hoeverre zijn cijfers over vissterfte doorslaggevend voor de vaststelling van de TAC? Voorts vragen deze leden of het klopt dat de Europese visserijkoepel Europese recentelijk bij de Europese Commissie heeft aangegeven dat het visserijbeleid zo succesvol is geweest dat de introductie van de aanlandplicht helemaal niet nodig was geweest. Hoe reflecteert de Minister op deze uitspraak? Deelt de Minister de mening dat de afschaffing van de aanlandplicht weer actuelere is dan ooit? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie hebben vernomen dat er maar weinig gebruik wordt gemaakt van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV), omdat het een ingewikkeld, administratief proces is. Dit geldt ook voor Nederland. Kan de Minister aangeven wat er nu is afgesproken en welke concrete acties er genomen gaan worden om dit proces te vereenvoudigen en toegankelijker te maken? Kunt u toelichten welk

budget er met het EFMZV gemoeid is? Welk deel van het budget is wel gebruikt en wat is er met het ongebruikte deel gebeurd? Is dit binnen de sector gebleven? Zo nee, waarom niet? Kan de Minister aangeven op welke wijze zij dit na de vereenvoudiging onder de aandacht van de sector gaat brengen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad op 6 november 2017. Hierover hebben deze leden nog vragen.

De leden van de CDA-fractie zijn tevreden met de voorgestelde snellere uitbetaling van de eerste pijler-middelen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid.

De leden van de CDA-fractie vragen voorts naar de bedreigingen voor de Europese veehouderijsectoren van een mogelijk Mercosur-handelsverdrag. Zijn deze bedreigingen inzichtelijk en hoe wordt hiermee rekening gehouden?

De leden van de CDA-fractie vragen ten aanzien van het agendapunt «duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen» wat de voortgang is in het streven naar een zonale/Europese lijst met kleine toepassingen. Wanneer gaat het mogelijk maken van een eenvoudigere toelating voor kleine teelten door de Minister geagendeerd worden? Daarnaast vragen deze leden wat betreft een geharmoniseerde aanpak om geïntegreerde gewasbescherming in lidstaten verder te verbeteren hoe hier in Nederland invulling aan wordt gegeven en wat nog gedaan gaat worden. Zij vragen ook wat Europees nog nodig is om geïntegreerde gewasbescherming verder mogelijk te maken.

De leden van de CDA-fractie vragen ten aanzien van het jaarverslag van het POP over het jaar 2016 om welke redenen projecten voor de doelen verbetering concurrentievermogen en sociale inclusie en plaatselijke ontwikkeling in plattelandsgebieden achter blijven. Wat gaat eraan gedaan worden om deze achterstand in te lopen? Deze leden vragen in hoeverre de regelingen opgesteld door de provincies geharmoniseerd zijn en welke rol het POP-regiebureau daarin gehad heeft. Op welke onderdelen, bijvoorbeeld de ondersteuning van projecten in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, is er meer regie nodig? Zij vragen ook wat de lessen van de eerste openstellingen zijn voor de openstellingen de komende drie jaar. Hoe gaat de Minister vertragingen voorkomen? Welke bedragen voor welke onderdelen worden in de komende jaren opengesteld en op welke wijze, dus ondanks de achterstand, gaat de 1,3 miljard euro wel tot goede bestedingen leiden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

Internationale handel in landbouwproducten

De leden van de D66-fractie staan positief ten opzichte van de inspanning van de Nederlandse overheid voor markttoegang, -uitbreiding en -behoud voor Nederlandse landbouwproducten. De vraag hierbij is of de Nederlandse overheid zich in de contacten met buitenlandse overheden en (retail-)bedrijven ook concreet inzet om de afzet van producten van gevaccineerde dieren te garanderen, zowel in Europa als daarbuiten. Gelet op de afwijkende positie van Nederland in dit dossier, vergt de afzet van producten van gevaccineerde dieren een gecoördineerde en effectieve inspanning. Kan de Minister in dat verband aangeven dat er geen of

weinig belemmeringen zullen ontstaan voor de afzet van producten van gevaccineerde dieren als gevolg van onwetendheid over de Nederlandse aanpak?

Duurzaam bodembeheer

De leden van de D66-fractie constateren dat Nederland zich richt op kennisontwikkeling met handelingsperspectieven voor boeren om bodembeheer te verduurzamen en dat Nederland dat wil stimuleren. Deze leden vragen op welke wijze de Nederlandse overheid deze stimulering ter hand wil gaan nemen.

Duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de rapportage van de Europese Commissie over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de EU-lidstaten.¹ De Commissie constateert in dit rapport dat Nederland specifieke uitdagingen heeft op het gebied van waterkwaliteit. Tevens constateert de Commissie dat Denemarken heel actief is geweest in het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen. Het rapport wijst er ook op dat Denemarken het gebruik van pesticiden op golfbanen heeft teruggedrongen en het gebruik ervan op spoorbedden al met de helft heeft verminderd. Zij verzoeken dit laatste te betrekken bij de toezegging van de Minister om met beheerder ProRail in gesprek te gaan over het terugdringen van het gebruik van glyfosaat op spoorbedden.² De leden van de D66-fractie vragen voorts of Nederland bereid is ook de overige Deense maatregelen in dit verband te toetsen op hun toepasbaarheid in Nederland en hierover de Kamer te informeren.

De leden van de D66-fractie constateren dat in de rapportage wordt vermeld dat ten tijde van de inspectie door de Europese Commissie Nederland niet voldeed aan alle vereisten van de Gewasbeschermingsverordening ten aanzien van het opleiden en certificeren van adviseurs. Nederland zou dit in lijn gaan brengen met de Europese wetgeving ter zake. Is dit inmiddels gebeurd? Zo nee, wanneer is de Minister voornemens dit te gaan doen? Voorts constateert de Commissie dat Nederlandse boeren aarzelend staan ten opzichte van het toepassen van alternatieve gewasbescherming ten opzichte van chemische. Deze leden willen graag weten wat de Minister gaat doen om het gebruik van alternatieve bestrijdingsmiddelen te bevorderen. In het bijzonder vragen zij – in relatie tot het onderwerp duurzaam bodembeheer – in hoeverre het stimuleren van een gezonde bodem niet een voorwaarde is voor het terugdringen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen; hoe betreft de Minister dit aspect bij het stimuleren van alternatieven?

De leden van de D66-fractie constateren dat de Nederlandse praktijk in het rapport van de Commissie vaak in positieve zin wordt genoemd. Is Nederland bereid om samen met andere lidstaten een kopgroep te vormen en in de Raad van Ministers van Landbouw de leiding te nemen in het verder terugdringen van het gebruik van pesticiden? Hierbij zou het kunnen gaan over het delen van «best practices», het harmoniseren van gebruiksvoorwaarden (onder andere die bijvoorbeeld al in Nederland bestaan maar niet in andere lidstaten), het stimuleren van laag-risico alternatieven en/of het samen werken aan innovatieve grondbewerkingsmethodes. Uiteindelijk zijn gebruikersvoorwaarden een nationale

¹ http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=114.

² Algemeen overleg Landbouw- en Visserijraad op 4 oktober 2017.

competentie, maar moet voorkomen worden dat er onnodige verschillen tussen lidstaten ontstaan die nadelig zijn voor biodiversiteit, water en milieu.

Voorts zijn de leden van de D66-fractie benieuwd of zij correct begrepen hebben dat de Europese Commissie naar aanleiding van de vergadering van het Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed (SCoPAFF) op 25 oktober jl. nu een toelating van vier jaar overweegt. Hoe staat de Minister tegenover dit voornemen en welk draagvlak onder de lidstaten verwacht zij daarvoor? Zou de Minister hierbij de schriftelijke vragen willen betrekken over het onlangs gepubliceerde onderzoek over de ophoping van glyfosaat (met name AMPA)?³

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de aankomende Landbouw- en Visserijraad. Deze leden hebben nog een aantal vragen.

Aangezien de Europese Commissie nu met een voorstel is gekomen voor de toelating van glyfosaat voor vijf jaar vragen de leden van de GroenLinks-fractie de Minister of de regering voornemens is hiermee in te stemmen. Deelt de Minister de mening dat het wenselijk zou zijn daarbij een duidelijke afbouwstrategie op te nemen, omdat belanghebbenden anders jaren langer in onzekerheid gelaten worden over de beleidsrichting van de EU? Is de Minister tevens bereid bij de Europese Commissie te pleiten voor een afbouwstrategie en een actieve stimulering van groene en/of minder schadelijke alternatieven door de EU? Zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de stukken behorende bij het schriftelijk overleg over de Landbouw- en Visserijraad. Deze leden zouden de Minister graag nog enkele vragen willen voorleggen.

De leden van de SP-fractie hebben geconstateerd dat in Europees verband opnieuw ophef is ontstaan omtrent de toelating van glyfosaat. Deze leden vragen de Minister de Kamer te informeren over het oordeel van het SCoPAFF en het proces van besluitvorming dat daarop volgde. Welke gevolgen heeft de nieuwe stemverhouding van het Europees parlement voor het uiteindelijke besluit over de markttoelating door de Europese Commissie? Hoe zwaar weegt het oordeel van het parlement voor de Minister? De leden van de SP-fractie hechten er waarde aan opnieuw te benadrukken dat verlenging van de toelating van glyfosaat wat hen betreft volstrekt onwenselijk is en deze leden vragen de Minister en het kabinet naar hun oordeel over de recente publicaties van de Wageningen Universiteit en de Universiteit van Californië op dit gebied. Ook willen zij graag weten wat het Nederlandse standpunt is in de gewijzigde stemverhoudingen. Steunt de Minister nu het voorstel van de Europese Commissie voor verlenging van vijf jaar of wordt vastgehouden aan de termijn van tien jaar?

Betreffende het ploeg- en omzetverbod in Natura 2000-gebieden vragen de leden van de SP-fractie wat de reden is dat het tot september heeft geduurd voordat het rapport van Wageningen Environmental Research naar de Kamer is gestuurd. In juli meldde de Minister immers al dat het rapport af was. Deze leden vragen de Minister de Kamer te informeren

³ Aangangsel der Handelingen 2017–2018, nr. 2017Z13871.

over de uitkomsten van het overleg dat met de Provincie Overijssel is gevoerd over de problemen rond het scheurverbod.

De leden van de SP-fractie zijn verbaasd over de verhouding tussen de gespendeerde vergroeningssteun en de totale kosten van vergroening voor de Nederlandse landbouw, zoals blijkt uit het rapport van Wageningen Economic Research. Hoe beoordeelt de Minister het percentage van 2% aan gemaakte kosten als aandeel van de totaal uitgegeven vergroeningssteun van 210 miljoen euro? Hoe beoordeelt de Minister de lage kosten en hoge baten in verhouding tot de slecht beperkte vooruitgang in het bereiken van natuurdoelen zoals verbeterde biodiversiteit?

De leden van de SP-fractie wijzen op de begrijpelijke maatschappelijke onrust die volgde op het publiceren van Duits onderzoek waaruit grootschalige insectensterfte in de afgelopen decennia blijkt. Deze leden vinden dit een urgent en zorgwekkend probleem en zouden de Minister met klem willen vragen dit onderwerp ook binnen de Landbouw- en Visserijraad te bespreken.

Met betrekking tot de GLB-onderhandelingen zouden de leden van de SP-fractie graag een overzicht willen op welke wijze de onderhandelingsinzet van het huidige kabinet verschilt van het vorige.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda Landbouw- en Visserijraad 6 en 7 november 2017. Deze leden hebben enkele vragen.

Geannoteerde agenda Landbouw- en Visserijraad 6 november 2017

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of bodemvruchtbaarheid ook onderwerp van gesprek was bij de high-level conferentie over duurzaam bodembeheer. Is de Minister bereid om bij de verbetering van bodemkwaliteit en duurzaam bodembeheer ook aandacht te vragen voor verbetering van de bodemvruchtbaarheid?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of en op welke wijze het vastleggen van koolstof in de bodem onderdeel is van de discussie over duurzaam bodembeheer en welke stappen Nederland als voorbeeld voor Europa daarin zet. Ziet de Minister kansen in het opslaan van CO₂ in landbouwbodems om aan klimaatdoelstellingen te voldoen? Hoe groot is dit potentieel en welke stappen zijn ervoor nodig om dit te benutten? Ziet de Minister mogelijkheden voor boeren om de CO₂-vastlegging te gaan verwaarden naar andere partijen, zoals bijvoorbeeld de luchtvaartsector?

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of de Minister een recent overzicht kan geven van de stand van POP3-verplichtingen en gedeclareerde uitgaven. Voorts vragen deze leden of de Minister kan bevestigen dat er vanwege onderbesteding geen terugbetaling van POP3-geld aan de Europese Commissie zal plaatsvinden. Wat gaat de Minister doen als dit onverhoopt toch dreigt?

EU-besluitvorming over de werkzame stof glyfosaat

De leden van de ChristenUnie-fractie constateren dat het Europees parlement in meerderheid heeft gestemd tegen verlenging van de toelating van glyfosaat na vijf jaar. Bovendien kwam het expertcomité SCoPAFF deze week niet tot een beslissing over verlenging van de

toelating van glyfosaat. Kan de Minister de recente stand van zaken met betrekking tot de besluitvorming toelichten? In de berichtgeving over de bijeenkomst van het SCoPAFF wordt melding gemaakt van verdeeldheid tussen lidstaten over verlenging van de toelating. Hoe ziet het speelveld er uit en welke positie nemen de verschillende lidstaten in? Klopt het bericht dat wordt gewerkt aan een compromis van vijf tot zeven jaar? Welke positie neemt de Minister in?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen naar de gevolgen van een eventuele kortere toelating van glyfosaat voor de agrarische sector. Deelt de Minister de mening dat de urgentie toeneemt om de toelating van alternatieve middelen (groene gewasbescherming en laag-risicomiddelen) te versnellen? Is de Minister bereid zich hiervoor in de Raad in te spannen?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen een reactie op het recente onderzoek door een internationale groep wetenschappers onder leiding van de Wageningen Universiteit over de aanwezigheid van glyfosaat in landbouwgronden.

Deze leden vragen op welke manier de motie Dik-Faber/De Groot (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1053) wordt uitgevoerd. Is de Minister bereid om tijdens de Raad te pleiten voor de mogelijkheid van een tussentijdse herbeoordeling van de (eventuele) verlengde toelating als nieuw wetenschappelijk onderzoek daartoe aanleiding geeft, in lijn met het verzoek in de motie?

EU-besluitvorming over de toepassing van neonicotinoïden

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen naar de stand van zaken met betrekking tot de besluitvorming over nadere voorwaarden aan de toepassing van neonicotinoïden. Nederland heeft zich eerder kritisch getoond over het feit dat over het onderliggende toetsingskader nog geen overeenstemming is en dat onvoldoende rekening gehouden is met de risico's van het gebruik van alternatieve middelen. Deze leden vragen hoe de Europese Commissie heeft gereageerd op de kritiek van Nederland en wanneer besluitvorming wordt voorzien.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad van 6 november 2017 en willen de nieuwe Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, die daar namens Nederland inbreng zal leveren, enkele vragen stellen en suggesties doen. Maar niet voordat deze leden de Minister eerst van harte welkom hebben geheten en gefeliciteerd hebben met haar nieuwe functie.

Glyfosaat

De Europese toelating voor glyfosaat loopt aan het einde van dit jaar af. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie stellen dat over een mogelijke verlenging van die toelating al veel debatten zijn gevoerd, maar dat er zich ontwikkelingen blijven voordoen die ervoor zorgen dat de vraag blijft wat een verstandig besluit zou kunnen zijn.

Wat de leden van de Partij voor de Dieren-fractie betreft wordt de landbouw in Nederland en Europa zo snel mogelijk gifvrij, niet in de laatste plaats omdat de kortetermijnwinsten van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen weliswaar verleidelijk kunnen zijn, maar

er een verantwoordelijkheid is om op de lange termijn de voedselzekerheid te waarborgen en de ecosystemen te beschermen. Er is daarbij geen tijd te verliezen. De recent gepubliceerde studie waaruit bleek dat in Duitsland in nog geen drie decennia tijd 75% van het aantal insecten is verdwenen is, geeft (opnieuw) een indringende waarschuwing dat er grote risico's worden genomen met de ecosystemen die de basis vormen van ons bestaan. Wetenschappers spreken over de zesde uitstervingsgolf, waarbij ze erop wijzen dat insecten de hoeksteen vormen van de natuur. Zonder insecten is er geen leven op aarde. Als we het verlies aan plant- en diersoorten niet snel weten te stoppen, is het einde van de menselijke beschaving in zicht.

In dat licht stellen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie dat het antwoord op de vraag of het verstandig is om nog tien jaar lang glyfosaat toe te laten, wat de Europese Commissie voorstelde, glashelder is: nee, dat is het niet. Deze leden zijn dan ook verheugd dat dit plan is gesneuveld in de vergadering van het SCoPAFF van woensdag 25 oktober 2017. Dat geeft de Nederlandse regering de kans om zich opnieuw te bezinnen en de nieuwe ontwikkelingen, zoals de zeer zorgwekkende uitkomsten van de genoemde Duitse studie, nadrukkelijk mee te nemen in haar afweging. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie roepen de Minister hier dringend toe op. Deze leden wijzen er met klem op dat glyfosaat zowel een directe als indirecte bedreiging vormt voor (akker-)planten, insecten, regenwormen en vogels. Zowel drinkwaterbronnen als de bodem zelf zijn vervuild met glyfosaat of het afbraakproduct van glyfosaat, AMPA. De Wageningen Universiteit heeft recent aangetoond dat glyfosaat en AMPA niet alleen planten doden, maar ook de bodem veranderen – en wel in negatieve zin. De bodemvruchtbaarheid neemt af doordat schimmels onder invloed van glyfosaat en AMPA minder snel groeien en aardwormen er schade van ondervinden.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie stellen dat hoewel de waarschuwingen lange tijd zijn genegeerd en ook nu nog door enkelen worden weggewuifd, de posities in het glyfosaat-debat drastisch aan het verschuiven zijn. Dat is een hoopgevende ontwikkeling waarin de Nederlandse regering niet kan achterblijven. Deze leden wijzen op de uitkomsten van de stemming in het SCoPAFF, waarin landen als Zweden, Frankrijk maar ook België zich tegen het voorstel van de Europese Commissie hebben gekeerd om glyfosaat nog tien jaar lang toe te laten in de EU. België staat samen met Nederland in de top drie van landen die het hoogste gifgebruik per hectare kennen, dus als zij de moed hebben om een andere koers in te zetten, zou Nederland, die prat gaat op haar vooruitstrevende landbouw, niet achter kunnen blijven, zo menen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie. Opmerkelijk is bovendien ook dat de rapporterende lidstaat over glyfosaat, Duitsland, zich niet achter het voorstel van de Europese Commissie heeft geschaard.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie roepen het kabinet op zich te scharen in het kamp van de lidstaten die de koers wil verleggen naar een duurzame landbouw zonder chemische bestrijdingsmiddelen. Is de Minister daartoe bereid? Deze leden lezen in de media dat bronnen rond de Europese Commissie melden dat er gewerkt zou worden aan een compromis van een verlenging van de huidige toelating met acht jaar. Deze leden vragen de Minister of er al een nieuw voorstel van de Europese Commissie ligt. Zo ja, hoe ziet dat voorstel eruit? Kan de Minister laten weten wanneer er opnieuw over de verlenging van glyfosaat zal worden gesproken en gestemd?

Voor de leden van de Partij voor de Dieren-fractie is een verlening van acht jaar volstrekt onacceptabel. Het is onverantwoord om in tijden van een steeds nijper wordende biodiversiteitscrisis voorrang te geven aan bedrijfsbelangen boven een adequate bescherming van natuur en volksgezondheid. Gelet op de enorme risico's voor de ecosystemen zal – daar waar nog onzekerheden bestaan – vanuit het voorzorgsbeginsel moeten worden gehandeld. Deze leden hopen erop te kunnen rekenen dat de Minister haar verantwoordelijkheid voor het beschermen van de biodiversiteit zeer serieus neemt. De Minister kan zich daarin gesteund voelen door het Europees parlement, dat afgelopen week een resolutie aannam die de Europese Commissie onder meer oproept om glyfosaat binnen vijf jaar uit te faseren en om middelen vrij te maken voor onderzoek en innovatie op het gebied van duurzame middelen. De resolutie werd breed gesteund, ook door Nederlandse Europarlementariërs van de delegaties van D66, ChristenUnie en CDA.

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie menen dat vijf jaar nog steeds een gevaarlijk lange tijd is voor het toestaan van glyfosaat, maar roepen de Minister op de Nederlandse positie in het vervolg van de besluitvorming over glyfosaat aan te passen op basis van de breed aangenomen resolutie in het Europees parlement. Dat betekent dat de Minister moet pleiten voor een uitfasering en dat glyfosaat in elk geval niet langer dan vijf jaar kan worden toegelaten. Hoe eerder we overschakelen op een gezonde landbouw zonder chemische bestrijdingsmiddelen, hoe beter het is – ook voor boeren zelf.

Ploeg- en omzetverbod Natura 2000-gebieden

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie willen, ook weer in het kader van de biodiversiteitscrisis die toch al onze volledige inzet vraagt om die tot staan te brengen, benadrukken dat het maken van uitzonderingen op de regels ter bescherming van natuur niet verstandig en zelfs zeer ongewenst is. Deze leden drukken de Minister op het hart geen ontheffing te verlenen op het ploeg- en omzetverbod in Natura2000-gebieden. Zoals het kabinet zelf al schreef, draagt het verbod bij aan de instandhouding van leefgebieden voor kritische weidevogels en aan vastlegging van koolstof in de bodem. De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vinden de motie van het lid Geurts over het creëren van uitzonderingen op het ploeg- en omzetverbod in Natura 2000-gebieden (Kamerstuk 26 407, nr. 111) niet erg verstandig.

Tonijnvangst (ICCAT-vergadering)

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben een vraag over de vangst van de Atlantische tonijn. Deze leden pleiten voor uiterste voorzichtigheid, omdat nog steeds veel tonijnsoorten bedreigd worden door overbevissing. Tijdens de laatste Landbouw- en Visserijraad is door verschillende lidstaten voorgesteld om de vangstquota voor blauwvintonijn te verhogen tijdens de jaarlijkse ICCAT-vergadering. Deze leden lezen met instemming dat Nederland tijdens deze discussie heeft gewezen op het belang van een duurzaam meerjarig beheer en de wetenschappelijke basis onder de vangstadviezen.

Graag horen zij of dit betekent dat de Minister zich ook echt tegen het voorstel voor verhoging van de vangstquota heeft uitgesproken. Dit ligt in de lijn der verwachting, gezien de uitspraak van de Minister van Economische Zaken dat «aanpassing van de vangstmogelijkheden van blauwvintonijn nu nog niet mogelijk is,» en «de biologische toestand van

de vis eerst goed beoordeeld moet worden».⁴ Zo ja, kan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aangeven hoe daarop gereageerd werd door de andere lidstaten en wat de uitkomst van de discussie was?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben naar aanleiding van de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad op 6 november 2017 een vraag over de Nederlandse inzet ten aanzien van het handelsakkoord met de Mercosur-landen. Deze leden hebben begrepen dat de Europese Commissie voorstelt om jaarlijks 70.000 ton Zuid-Amerikaans rundvlees zonder importheffingen te importeren. Dat heeft negatieve gevolgen voor de (concurrentiepositie van) de vleesveesector. De Franse Minister-President Macron heeft zich inmiddels tegen dit voorstel gekeerd. De leden van de SGP-fractie vrezen een ongelijk speelveld voor de Nederlandse veehouderij als gevolg van een Mercosur-akkoord en maken zich grote zorgen over de gevolgen voor de concurrentiepositie en het verdienmodel van veehouderijbedrijven, in het bijzonder in de vleesveesector, mede in het licht van de verduurzamingsopgaven. Deze leden horen graag of de Minister zich bij het Franse verzet aansluit. Wil zij een ongelijk speelveld voorkomen? Zo ja, hoe?

De regering heeft in Kamerstuk 28 625, nr. 247 haar inzet voor de volgende herziening van het GLB aangegeven, zo lezen de leden van de SGP-fractie. Inmiddels is een ander kabinet aangetreden. Is de Minister voornemens deze inzet nog aan te passen? Zo ja, kan zij een nadere duiding geven?

De leden van de SGP-fractie hebben vernomen dat de regering stelt dat de cijfers van Wageningen Economic Research over de inkomenseffecten van het vernieuwde GLB de noodzaak onderstrepen van een omslag van het GLB. De cijfers zouden een zeer beperkte relatie laten zien tussen de ontvangen steun en de kosten voor maatschappelijke prestaties. De GLB-middelen zouden in zijn geheel gerichter ingezet moeten worden voor maatschappelijke doelen. Deze leden hebben hier enkele vragen over. De regering schrijft dat het inkomen uit bedrijf voor zetmeelbedrijven in 2015 ten opzichte van 2014 niet is gedaald, maar juist is gestegen. Zij willen erop wijzen dat het inkomen uit normale bedrijfsvoering wel met meer dan 10.000 euro is gedaald. Bij vleeskalverbedrijven is geen sprake van een noemenswaardige daling van het inkomen. Er is echter wel sprake van een significante schaalvergroting. Blijft de Minister de gevolgen van het huidige, vernieuwde GLB voor kwetsbare sectoren volgen? Afschaffing van de hectaretoeslag in ruil voor prestatiegerichte betalingen kan grote consequenties hebben voor het verdienmodel en de structuur van landbouwbedrijven. In hoeverre wil de Minister nog inzetten op het geheel afschaffen van de hectaretoeslag? Is het haar uitgangspunt dat landbouwbedrijven familiebedrijven moeten kunnen blijven met een goed verdienmodel in een gelijk speelveld met landbouwbedrijven in omliggende landen? Is het de inzet van de Minister om bij de komende herziening van het GLB te voorkomen dat verdergaande schaalvergroting en intensivering nodig zijn om het verdienmodel rond te krijgen?

De regering geeft aan dat de betalingen voor vergroeningsmaatregelen de kosten van deze maatregelen vele malen overtreffen. Is de veronderstelling juist dat het percentage van 30% dat van het budget voor inkomensondersteuning beschikbaar gesteld moest worden voor de vergroeningsbetalingen vooral een politieke keuze was?

⁴ Verslag van het algemeen overleg Landbouw- en Visserijraad op 4 oktober 2017.

De leden van de SGP-fractie hebben nog enkele vragen over de inzet van de regering ten aanzien van de door de Europese Commissie voorgestelde aanscherpingen van de voorwaarden voor toelating en gebruik van neonicotinoïden. Deze aanscherpingen, waarbij neonicotinoïden alleen in kassen gebruikt zouden mogen worden, zouden grote gevolgen hebben voor verschillende Nederlandse teelten. Ook is de inzet van alternatieve middelen mogelijk veel schadelijker. Heeft de Europese Commissie al gereageerd op de vragen die vanuit Nederland bij haar zijn neergelegd? In hoeverre handhaaft de Minister de eerder door de regering uitgesproken steun voor de door de Europese Commissie voorgestelde aanscherpingen? Gaat de Minister een kritischere koers varen?

II Antwoord/Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Geannoteerde agenda Landbouw- en Visserijraad 6 november 2017. TK 21 501-32-1056 – Brief regering d.d. 24-10-2017, Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp.

Verslag Landbouw- en Visserijraad van 9 oktober 2017. TK 21 501-32-1055 – Brief regering d.d. 13-10-2017, Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp.

Modernisering en vereenvoudiging van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. TK 28 625-247 – Brief regering d.d. 03-07-2017, Staatssecretaris van Economische Zaken, M.H.P. van Dam.

Inkomenseffecten Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en kosten vergroening. TK 28 625-250 – Brief regering d.d. 28-09-2017, Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp.

EU-besluitvorming over de werkzame stof glyfosaat. TK 27 858-408 – Brief regering d.d. 13-10-2017, Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp.

Conclusies High Level Meeting fipronil 26 september 2017. TK 21 501-32-1054 – Brief regering d.d. 06-10-2017, Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp.